

IZ RATA U MIR: HRVATSKI BRANITELJI U TRANZICIJI

From War to Peace: Croatian War Veterans in Transition

CRO VETERANS

Ispitanik: D. Z.

Kako ste doživljavali Jugoslaviju, posebno u zadnjem razdoblju njezinog postojanja?

Krajnje negativno.

Zbog čega je po Vama izbio rat u Hrvatskoj i je li se on mogao izbjeći?

Rat je izbio zbog agresivne srbijanske propagande te pobune koju su izvršili Srbi iz Hrvatske ojačani Srbima izvan Hrvatske.

Koliko ste imali godina i čime ste se bavili kad ste se uključili u obranu Hrvatske? Što vas je motiviralo da tako postupite?

Služeći redovni vojni rok u JNA, u periodu rujan 1988, – rujan 1989., u Kičevu, potom Kraljevu i Prištini, kao pripadnik interventnog, odnosno „Gotovog bataljuna“, primjetio sam vrlo negativne signale iz same JNA, koji su nedvosmisleno ukazivali da se sprema ratni sukob. Imao sam 21 godinu, kada sam pristupio Interventnom vodu pri lokalnom HDZ-u, Zapruđe, Novi Zagreb. To je bila moja prva oružana postrojba.

Kako su obitelj i bližnji reagirali na Vašu odluku o odlasku u vojsku/rat?

Naravno da nisu bili sretni, no moja odluka je bila vrlo čvrsta.

Opišite kronološki svoj ratni put: vrijeme i postrojbe u kojima ste ratovali.

Studen 1990 – veljača 1991, Interventni vod pri lokalnom HDZ-u. 7. ožujak 1991 – 17. lipnja 1991 aktivni sastav MUP RH. 18. lipnja 1991. – 31.10.1991. aktivni sastav Jedinice za posebne namjene MUP RH Rakitje. Tereni: Osijek, Erdut, Aljmaš, Dalj, Vukovar/Borovo naselje. U Vukovaru, na liniji u Borovom naselju, bio sam na terenu od početka kolovoza do 19. studenog 1991., kao pripadnik 1. brigade ZNG-a Tigrovi.

Kako ste se osjećali tijekom prvih iskustava i opasnosti na bojišnici? Jeste li osjećali strah?

Naravno da sam osjećao strah.

Jeste li bili ranjeni tijekom rata ili izloženi velikim opasnostima? Ako jeste, opišite okolnosti i što ste osjećali.

Ranjen sam 14. 11. 1991. tijekom pokušaja proboja iz Vukovara. Stradao sam ulaskom u minsko polje, potom od djelovanja artiljerijske granate 15. 11. 1991. Osim bolova od ranjavanja, drugih fizičkih posljedica nisam osjećao.

Kako ste se suočavali s pogibijama suboraca? Jesu li teška ranjavanja i pogibije suboraca utjecali na vaš pristup ratovanju i obnašanju vojnih dužnosti?

Ne, svi u postrojbi su bili svjesni da će do teških ranjavanja i pogibija neminovno doći. Bili smo i fizički i psihički spremni za to.

Jeste li osobno doživjeli kakvu tešku traumu u ratu?

Pogibiju kolega i prijatelja, teška ranjavanja kolega. Naravno i provedenih devet mjeseci u koncentracijskim logorima, u Srbiji.

Koje Vam je iskustvo ili događaj donio posebnu sreću, zadovoljstvo tijekom rata?

Svaki odbijeni napad 1991., kasnije svaka oslobodilačka akcija MUP-a RH i HV-a.

Kakav je bio status branitelja/vojnika tada u društvu, „na ulici“, kako su se ljudi odnosili prema vama, doživljavali Vas? Da li se taj odnos mijenjao u razdoblju 1991. do 1995.?

Pozitivno i to traje do današnjih dana.

Što su za Vas značile oslobodilačke operacije hrvatskih snaga?

Slobodu, ispravljanje nepravde.

Nakon odmaka od gotovo 30 godina, što je, po Vašem mišljenju najviše pridonijelo hrvatskoj pobjedi u DR?

Motiviranost ljudi da se oslobodi okupirani prostor, dobra obučenost i opremljenost ljudstva.

Možete li istaknuti koje osobe, vojne ili političke smatrate najzaslužnijima za uspjeh?

Pokojni Predsjednik RH Franjo Tuđman.

Kako gledate na ulogu Crkve u Domovinskom ratu? Koliko je vama vjera značila u ratu?

Pozitivno, vjera mi je uvijek bila bitna.

Jeste li tijekom rata razmišljali o nastavku vojne karijere ili o povratku u civilni život kada rat završi?

Ne, razmišljao sam o povratku u civilstvo.

Pitanje za djelatne vojne osobe (umjesto sekcije B)

"Što vas je motiviralo da ostanete aktivni u vojnoj službi do danas? Jeste li zadovoljni svojom odlukom?"

PRELAZAK U CIVILSTVO

Kada i zašto ste okončali vojnu karijeru? Što ste osjećali zbog (prijevremenog) okončanja vojne službe?

Kako je tekla prilagodba na civilni život nakon razvojačenja? Kako ste se obitelji privikavali na civilni život? Da li je bilo problema?

Kako su iskustva iz vojne službe utjecala na Vaše navike u civilnom životu? Jeste li do danas zadržali te ili koju od tih navika?

Što ste radili, čime ste se bavili nakon razvojačenja? Opišite Vaše radne aktivnosti od razvojačenja do danas.

Jeste li nastavili održavati prijateljstva, kontakte sa suborcima nakon završetka službe? U kojoj mjeri i na koji način?

Jeste li (bili) aktivni u kakvoj braniteljskoj udruzi? Ako da, u kojoj mjeri i što su obuhvaćale Vaše aktivnosti?

Jesam, tajnik udruge. Moje i aktivnosti udruge uključivale su okupljanje suboraca, organizacija odlazaka na obljetnice.

Je li udruga kojoj pripadate (ste pripadali) pomogla u rješavanju nekih Vaših ili problema Vaših suboraca? Ako jest, u kojoj mjeri i na koji način?

Pomagali smo u zdravstvenom zbrinjavanju, u pružanju pravne pomoći. Nažalost, u nedovoljnoj mjeri.

Bavi li se Vaša udruga kakvim drugim oblicima (humanitarne) pomoći, osim one koja obuhvaća pomoć pripadnicima postrojbe?

Naravno.

Obilježava li udruga kojoj pripadate (ste pripadali) spomen na poginule suborce? Na koji način?

Naravno da obilježavamo spomen na poginule suborce i posjećujemo njihova mjesta stradavanja.

Je li rad udruge kojoj pripadate (ste pripadali) ispunio Vaša očekivanja?

Poprilično. Uvijek može više i bolje, no prilično sam zadovoljan učinjenim.

Koji je Vaš stav prema činjenici da u Hrvatskoj djeluje više od 1000 braniteljskih udruga?

Totalno negativan. Ne bih to uopće želio komentirati.

"Što mislite o postojanju i djelovanju Generalskog zbora? Je li po vama ispunio svoju svrhu (u kojoj mjeri)?"

Ne želim komentirati.

Što je za Vas značilo osnivanje Ministarstva branitelja? Zna li kada je ono osnovano?

Ne, rješavao sam vlastite probleme pri matičnim ministarstvima prije osnivanja Ministarstva branitelja.

Što mislite o djelovanju Ministarstva hrvatskih branitelja unazad 27 godina od osnivanja? Smatrate li da je ono ispunilo svrhu i namjenu svojeg postojanja?

Rade dobro. Naravno, može to i bolje.

Prema podacima Ministarstva hrvatskih branitelja, status hrvatskog branitelja ima više od 500.000 osoba. Kakav je Vaš stav prema tome?

Nemam stav i ne želim komentirati ovo pitanje.

U Hrvatskom saboru i u tijelima državne vlasti djelovalo je i djeluje nemali broj branitelja. Smatrate li da su oni dovoljno učinili za prava branitelja? Objasnite.

Nisu. Nije potrebno komentirati, sve je vrlo jasno.

Od završetka rata do 2020. zbile su se dvije velike promjene prazničnih dana kojima se obilježavaju najvažniji datumi u stvaranju hrvatske države i Domovinskog rata. Zna li točno o kojim je promjenama (praznicima) riječ?

Da.

Što mislite o tim promjenama? Jesu li bile potrebne, opravdane, s obzirom na relativno kratko razdoblje od ni 30 godina u kojima su se zbile?

Nisu bile potrebne.

Koje je Vaše mišljenje o proglašenju datuma 18. studenoga „Danom sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Danom sjećanja na žrtve Vukovara i Škabrnje“?

Pozitivno. To je trebalo napraviti.

Odlazite li u Vukovar ili Škabrnju? Koliko često? Organizirano ili samostalno?

Svake godine odem nekoliko puta. Uvijek samostalno.

Koje je Vaše mišljenje o obilježavanju praznika Dana pobjede i Domovinske zahvalnosti u Kninu 5. kolovoza?

Pozitivno.

Koji je Vaš stav o nezadovoljstvu dijela braniteljske populacije usmjerenom prema organizaciji proslave toga dana u Kninu?

Nemam stav i ne bih želio komentirati to pitanje.

Sjećate li se tradicije odavanja počasti poginulim hrvatskim ratnicima na Oltaru domovine na Medvedgradu? Kakvo je Vaše mišljenje o toj tradiciji? Sjećate li se kada je ta tradicija ukinuta i što mislite o tome (treba li je obnoviti)?

Sjećam se. Nemam stav.

Znate li za još koju tradiciju nastalu tijekom Domovinskog rata, koja je ukinuta 2000. godine?

Ne.

Što mislite o političkim promjenama iz 2000. godine? Jesu li one i kako utjecale na braniteljsku populaciju i Vas osobno?

Promjene iz 2000. djelovale su vrlo negativno kako na braniteljsku populaciju, tako i na mene osobno.

Smatrate li da braniteljska populacija ima pravo prosvjedima reagirati na političke odluke državnih vlasti? (U kojoj mjeri i zbog kojih problema? Obrazložite.)

Ne želim komentirati.

Možete li (kronološki) nabrojati nekoliko najvećih braniteljskih prosvjeda (od 2000.)?¹

Ne.

Jeste li sudjelovali u najvećem takvom prosvjedu, koji je trajao 555 dana ispred Ministarstva branitelja u Savskoj ulici? Ako jeste, što Vas je motiviralo?

Ne.

¹ Kronološki, najznačajniji protesti idu ovim slijedom: 2001. zbog uhićenja Mirka Norca, 2005. zbog uhićenja Ante Gotovine, 2011. zbog uhićenja Ivana Purde, 2011. zbog podrške uhićenim generalima u Haagu, 2013. zbog dvojezičnih natpisa u Vukovaru, 2014.-2016. zbog nezadovoljstva rada Ministarstva branitelja i odnosom prema braniteljima.

Kako danas gledate na provedbu i učinak tog prosvjeda?

Ne želim komentirati.

Jeste li sudjelovali u prosvjedima organiziranim za zatočene hrvatske časnike u Haagu? Ako jeste, opišite motive?

Da, naravno. Iskazivali smo nezadovoljstvo zbog očite nepravde.

Što je za Vas značilo oslobađanje hrvatskih generala Mladena Markača i Ante Gotovine? Kako ste to doživjeli?

Ispravljanje nepravde.

Kako ste i gdje pratili završnicu tog suđenja? Jeste li bili na dočeku oslobođenim generalima na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu ili u nekom drugom gradu? Opišite kako ste se tada osjećali.

Doma. Osjećao sam se sretno.

Kakav je Vaš stav prema osuđujućim presudama istaknutim zapovjednicima HVO-a poznatijima kao „Presuda šestorki“?

Negativan. Nanesena im je nepravda.

Kako ste doživjeli reakciju Slobodana Praljka na tu presudu i što za Vas znači njegov čin u haškoj sudnici?

Na neki način, to je bilo očekivano.

Smatrate li da se hrvatska država dobro postavila prema radu Haškog suda? Koje je Vaše mišljenje o Haškom sudu; pozitivno ili negativno?

Negativno.

Smatrate li da je hrvatska država učinila i čini dovoljno u kažnjavanju onih pripadnika srpskih snaga koji su činili ratne zločine na teritoriju RH?

Nije.

Smatrate li da je hrvatska država učinila i čini dovoljno u kažnjavanju onih pripadnika hrvatskih snaga koji su činili ratne zločine na teritoriju RH?

Ne bih komentirao.

Jeste li zadovoljni, relativno zadovoljni ili nezadovoljni načinom kako se u osnovnim i srednjim školama obrađuje razdoblje Domovinskog rata? Objasnite.

Nezadovoljan sam. Premalo se uči o obrani Hrvatske od nametnute agresije, kao i oslobađanju Republike Hrvatske.

Jeste li zadovoljni, relativno zadovoljni ili nezadovoljni odnosom medija prema braniteljima i problemima braniteljske populacije? Objasnite.

Nezadovoljan sam.

Jeste li zadovoljni, relativno zadovoljni ili nezadovoljni filmografijom, igranim i dokumentarnim filmovima o temama iz Domovinskog rata? Objasnite.

Nemam stav.

Jeste li zadovoljni, relativno zadovoljni ili nezadovoljni kvalitetom knjiga koje su na stručan, memoarski ili publicistički način tematizirale razdoblje Domovinskog rata?

Nemam stav.

Smatrate li da nove generacije, koje nisu doživjele razdoblje Domovinskog rata, dovoljno dobro razumiju povijesnu važnost tog razdoblja, odnosno vrijednost doprinosa branitelja u ostvarenju slobodne države?

Da, zahvaljujući obitelji i kućnom odgoju.

Smatrate li da je u bližoj ili daljoj budućnosti moguć novi ratni sukob na teritoriju RH ili BiH? Obrazložite svoj stav.

Da, moguć je. Uostalom, povijest je pokazala.

Ako smatrate da je sukob moguć kako biste Vi reagirali? Kako biste reagirali na mogućnost da netko iz Vaše obitelji, potomstva sudjeluje u novom ratu?

Prijavio bih se dragovoljno. Pozitivno bih reagirao da se netko od mojih bližnjih dragovoljno uključi u obranu Domovine.

Kakvo je danas Vaše zdravstveno stanje? Koliko je na to stanje utjecalo sudjelovanje u ratu i eventualno ranjavanje?

Problema ima, no pokretan sam. Ima i dečki kojima je puno gore.

Jeste li pretrpjeli PTSP? Ako jeste, kako ste se nosili i kako se nosite s posljedicama PTSP-a?

Ne bih odgovorio.

Jeste li pretrpjeli kakav drugi oblik poslijeratne degeneracije; sklonost alkoholu, drogama, kockanju, itd.?

Ne bih odgovorio.

Je li vaše sudjelovanje u ratu donijelo neke negativne posljedice po Vaš obiteljski život?

Naravno da jest.

Ako Vam zdravlje dopušta, bavite li se kakvim sportskim ili aktivnostima u prirodi ili bilo kakvim aktivnostima koje Vas zaokupljaju ili smiruju?

Ne.

Je li netko od Vama bliskih suboraca obolio od PTSP-a i jeste li mu u tom slučaju kao prijatelj pokušali pomoći?

Ne bih odgovorio.

Smatrate li da je država dobro organizirala mogućnosti skrbi za oboljele od PTSP-a?

Ne bih odgovorio.

Smatrate li da je sudjelovanje u ratu imalo utjecaja na poslijeratne teške bolesti i visoku smrtnost relativno mlade braniteljske populacije? Na čemu temeljite takav stav?

Imalo je. To uostalom konstatira struka, a doktori bolje znaju od mene.

Što za Vas predstavlja podatak da je više od 4000 ratnih veterana počinilo suicid u razdoblju od ni 30 godina od završetka ratnog sukoba?

Za mene je to katastrofa, kako nacionalna, tako i demografska.

Kako gledate na današnji međunarodni položaj Republike Hrvatske, odnosno članstvo u NATO savezu i EU?

Pozitivno.

Što mislite o današnjem stanju u Oružanim snagama RH?

Stanje je zadovoljavajuće no može i mora bolje.

Je li odluka o ukidanju obaveznog služenja vojnog roka bila ispravna? Objasnite.

Ne. Ne trebam detaljno objašnjavati ni analizirati. Dovoljno je proučiti kako funkcioniraju države poput Švicarske, Izraela ili Južne Koreje, gdje je obavezan vojni rok.

Je li po Vama bolje za mlade ljude i državu da se uvede obavezno služenje vojnog roka? Ako da, objasnite zašto i koliko bi ono trebalo trajati.

Bolje je da se uvede. Mladi će naučiti neke dobre i korisne stvari. Mislim da bi bilo dovoljno da traje osam mjeseci.

Kakav je danas Vaš odnos, kakvi su Vaši osjećaji prema razdoblju Domovinskog rata?

Pozitivan, naravno.

Možete li usporediti odnos javnosti, društva ili pojedinaca prema braniteljima u vrijeme rata i danas?

Zависи sa kim komunicirate.

Je li danas Hrvatska onakva država kakvom ste ju zamišljali tijekom rata? Što biste eventualno promijenili, što bi moglo biti bolje?

Bas i nije. Smeta me ponašanje političara, posebno forsiranje i guranje prava nacionalnih manjina ispred problema vlastitog naroda.

Da je danas 1991., biste li sve ponovili ili biste možda nešto promijenili u svojoj odluci?

Sve bih ponovio.

Postoji li nešto što biste željeli dodati o procesu poslijeratne tranzicije Vas kao ratnog veterana, a nismo obradili u ovom intervjuu? Postoji li još nešto o čemu bismo trebali razgovarati, a nismo pokrili ovim razgovorom?

Ne.

Što mislite o ovako strukturiranom intervjuu i postavljenim pitanjima kojima nije bio fokus na samom ratu nego na tranziciji vas kao veterana u civila?

Poneka pitanja zbog osjetljivosti možda nisu primjerena.